

brezsramne erotične samoanalize in izpovedi, ki so na robu tragičnega sposobne premagati skušnjave sentimentalne patetike. Ta "avtobiografski maestral" v isti sapi spremljajo izostreni umetnostni esejizmi, digresije v metafikcijo, satirične klofute, krepke halucinacije, mitski, tragiški in travestirani fragmenti iz antike, blakeovske vizije, vrsta aluzij iz Osojnikovih osebnih zgodb ter iz medijev, svetovnih knjižnic in galerij. Temeljne prvine romantične digresivne lirske pesnitve se torej aktualizirajo skozi filtre, ki sta jih moderni tradiciji nastavila že Apollinaire in Eliot. Pesnikova misel se iztirja že znotraj stavka, še bolj anarhično pa na stičiščih med njimi, kjer včasih potone v molku ali pobegne v tuje jezike in nestandardne govorice. Ritem pa zato ni nasekan, konfuzen, ampak s ponovitvami, variacijami, preskoki in kopičenji izžareva magijo živega govornega toka, nagovarjanja. Čeprav pesnitve spominjajo na površinsko kombinatoriko besedilnih blokov in datotečnih izpisov, te prevzemajo z evokacijo individualne, neponovljive osebne prezenca in s fabulatorskim suspensom, ki sili brati do konca. Za knjigama Vojka Gorjana in Jureta Detele nas je obveljala z ženita še ena doslej marginalizirana poetika generacije "50". (Marko Juvan)

Renata Salecl: ZAKAJ UBOGAMO OBLAST? Nadzorovanje, ideologija in ideološke fantazme. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1993. "Daj mi bonbon, ali pa te bom zatožil mami," pravi otrok bratu in s tem nevede izvaja represijo oziroma eno od oblik "social control" (J. P. Gibbs) ali družbenega nadzorovanja. Še dlje je šel T. Eagleton, ki se je vprašal, kako je sploh mogoče, da se neka vladajoča sila obdrži na oblasti brez uporabe represivnega aparata. Odgovor je kajpak našel pri ljudeh, ki so tako zelo siti vsakdanjih tegob, da se jim s politiko niti ne da ukvarjati. Jasno; gre za "negativno družbeno nadzorovanje". Pravzaprav je za večino sodobnih definicij družbenega nadzorovanja značilno (govorimo seveda o razvitih demokracijah!), da ga dojemajo kot silo, vpliv oblasti, ki je ločen od ideologije. Z drugimi besedami, vprašanje razmerja med ideologijo in nadzorovanjem, med ideološkim in nadzorovanim, temelji na preprostih mehanizmih identifikacije; ljudje se oblasti brezpogojno podredijo in to sprejemajo kot svobodno izbiro. Tako razmerje, tak odnos oziroma popkovnico med ideologijo in nadzorovanjem, je v knjigi *Zakaj ubogamo oblast?* (ne da bi to sploh bodisi vedeli bodisi hoteli – bi lahko dodali) Renata Salecl opredelila s pomočjo koncepta fantazme, kot ga razume lacanovska psihoanaliza. Da je zajela tudi nove oblike ideološkega nadzorovanja, s katerimi se srečujejo postsocialistične države, najbrž ni treba posebej poudarjati. (Tadej Čater)

Walter Scott: IVANHOE. Založba Mihelač, Ljubljana 1992. Roman *Ivanhoe* sega zelo globoko v zgodovino britanskih dežel; v dvanaesto stoletje, to je v čas, ko so v Angliji živeli zavojevalski Normani in podložni Sasi še kot dva različna naroda. Scott opisuje zgodbo, ki predstavlja delček zgodovine njunih medsebojnih odnosov. Realističnost te proze je bila za Scottov čas nekaj povsem novega; polna je opisov krajine, gradov in najrazličnejših posebnosti od oblačenja do ljudskih šeg, tako da z nevsiljivo

objektivnostjo pričara vsaj navidezno avtentičnost daljnega srednjega veka. V tem je Scott sijajen, saj v njegovi zgodbi ta odmaknjeni čas zažari s svojimi pozabljenimi, a lepimi in strašnimi barvami. Subjektivnost in ideja (dve stvari, ki mu jih očitajo) sta resnično odsotni, a čemu bi ju zgodovinski roman pravzaprav potreboval? Ves čas ga beremo z občutkom, da gre za zgodbo, naslonjeno na resnične zgodovinske vire, a obenem je pod tem plaščem neko skoraj praviljično jedro. In morda ni naključje, da se roman začneja s takšnim stavkom: "V tistem zalem koncu vesele Anglije, ki ga namaka reka Don, se je širila v davnih časih velika šuma..." (Matija Ogrin)

William Shakespeare: HAMLET. Prevedel Janko Moder. Založba Mihelač, Ljubljana 1993. Bržkone se ni noben dramatik z enim samim stavkom zapisal v toliko raznovrstnih človeških glav kot ravno Shakespeare s svojim famoznim: "To be, or not to be: that is the question:..." Še več, ko bi le slutil, s kakšnim pričakovanjem zadržujejo dih gledalci po teatrirh, ko se pojavi danski princ, da izreče teh deset besed in dvakrat umolkne, ali kakšne travme doživljajo igralci ravno pred tem odlomkom, morda tega ne bi napisal nikoli. In ravno tako, kot si različni igralski interpretaciji *Hamleta* ne moreta privoščiti, da bi se tega usodnega vprašanja lotili na isti način, si tudi prevajalci, če seveda polagajo kaj nase, ne smejo dovoliti ponavljanja. Omejimo se le na zadnja dva iz domačijskih logov: Župančič se je odločil za skoraj dobesedni prevod te shizofrene alternative: "Biti, ne biti: to je tu vprašanje:..." Zadnji dve besedi nam ponujata skromno upanje, da morda v kakšni drugi situaciji, z drugačno življenjsko filozofijo, stvari le niso tako komplicirane. Moder pa nas oropa še te, resda malce za lase privlečene rešitve (ampak pomislite, kaj vse človek naredi, da preživi!) in odločno pokaže, da tu ni prav nobenega vprašanja več, ampak le še kruto dejstvo: "Biti ali ne biti, le za to gre." Glede na povedano torej dobro premislite, kateri prevod bo krasil vašo zbirko svetovnih klasikov. Da ne boste rekli, da vas ni nihče opozoril. (Pina Kek)

Igor Torkar: ZGodbice o znanih Slovenceh. Prešernova družba, Ljubljana 1993. *Zgodbice o znanih Slovenceh* so čudna, dolgočasna in nepotrebna knjiga. Torkar nam ponuja pravo kolobocijo raznoraznih drobtinic iz življenja t. i. karizmatičnih (?) Slovencev. Knjiga ima dva dela: predvojni in povojni čas (gre seveda za drugo svetovno vojno.) Avtor nam recimo opisuje svoja popivanja z Brankom Hofmanom ali pa nam zaupa, da je imel Edvard Kocbek ustnice nalašč za poljubljanje in govorništvo. (Za nameček pa še to, da je obvladal oboje.) Vsem svojim "znanim" izbrancem ves čas dodaja epitete, kot so: velik mislec, pomemben, trajno slišen in viden, mojstrsko... Edina solidna komponenta knjige je, da se avtor nekako obregne ob kameleonstvo Tarasa Kermaunerja, pa še to je vprašljivo. Knjiga je en sam izliv pretirane narcisoidnosti, in če so jo že morali izdati, naj bi jo vsaj na recikliranem papirju. (Jurij Hudolin)